

JANUSZ ŁOJKO

**UŻYTKOWNIK RYBACKI A KORMORANY. PROBLEMY I SKUTKI
WYWIĄZYWANIA SIĘ Z PODPISANYCH UMÓW**

Płocko-Włocławski Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego
ul. Sienkiewicza 15, 87-800 Włocławek
e-mail: pzwwloc@poczta.onet.pl

Użytkownikiem obwodu rybackiego Zbiornika Włocławskiego na rzece Wisła Nr 5 jest od 01.01.2005r. Okręg Płocko – Włocławski Polskiego Związku Wędkarskiego z siedzibą we Włocławku.

Okręg PZW powstał z połączenia dwóch sąsiadujących okręgów PZW Płockiego i Włocławskiego i liczy obecnie 8.686 członków, a także zatrudnia wykwalifikowaną kadre w zakresie rybactwa śródlądowego.

Niezależnie od użytkowanych wód, okręg Płocko – Włocławski posiada własne stawy hodowlane o powierzchni użytkowej 14 ha. Produkowany jest w nich materiał zarybieniowy: szczupaka, sandacza, lina, karpia, okonia oraz płoci. Średnia wydajność w latach 1998 – 2007 kształtowała się na poziomie 5.100 kg rocznie. W okresie użytkowania Zbiornika Włocławskiego, tj. w latach 2005 – 2007 okręg przeznaczał średnio rocznie na jego zarybienie 873.326,37 zł, przy uśrednionych połowach rybackich w tym okresie w granicach 218 ton rocznie.

Odłowy rybackie prowadzone głównie na zbiorniku w okresie trzech ostatnich lat kształtowały się następująco: w 2005 roku - 246 ton; w 2006r. – 227 ton; 2007r. – 182 tony, gdzie w odłowach gatunkowo dominowały leszcz 50%; płoć 19%, gatunki pozostałe 31%. Jednocześnie zarybienia tego akwenu wyniosły odpowiednio w 2005 roku 4.586.578 szt. (narybek letni) i 16.876 kg (narybek jesienny); w 2006 roku 6.502.800 szt. (narybek letni) i 19.498 kg (narybek jesienny); w 2007 roku 2.838.000 szt. (narybek letni) i 25.413 kg (narybek jesienny).

Uprawniony do rybactwa w obwodzie rybackim Zbiornika Włocławskiego na rzece Wisła Nr 5, stara się w nim prowadzić racjonalną gospodarkę rybacko-wędkarską, która poprzez ogromną presję kormorana jest niezwykle trudna. Obejmowała i obejmuje nadal gospodarowanie populacjami ryb zasiedlających wody obwodu w sposób wykorzystujący jego naturalne możliwości produkcyjne, lecz równocześnie pozwalający zachować, ochraniać i regulować zasoby ichtiofauny. Gospodarka jest dostosowana do możliwości produkcyjnych eksploatacji ryb, ochronę miejsc ich naturalnego tarła i zimowania oraz zarybianiem gatunkami, których liczebność jest zagrożona wskutek niedostatecznego naturalnego rozrodu i presji wywołanej głównie przez kormorany. Wody omawianego obwodu zostały udostępnione do wędkowania zgodnie z przepisami zawartymi w Ustawie o rybactwie śródlądowym oraz przepisami ustanowionymi przez użytkownika rybackiego.

W momencie sporządzania operatu rybackiego dla obwodu rybackiego Nr 5, rozmiary kłusownictwa rybackiego oraz szkody wyrządzane przez drapieżniki wodne nie były szczegółowo rozpoznane.

Głównym drapieżnikiem wyrządzającym szkody w rybostanie omawianego obwodu jest kormoran czarny, który w ostatnich latach przesunął się z jezior mazurskich w kierunku Wisły i osiedlił się na Zbiorniku Włocławskim. Wyrządzane przez niego straty w rybostanie oceniono wówczas na 25 ton (1.000 szt. kormoranów x 50 dni żerowania x 0,5 kg ryb/szt./dzień). Już w 2005 roku podczas eksploatacji Zbiornika Włocławskiego użytkownik zauważył, że presja kormorana jest poważniejsza niż ją oceniono. W związku z tym zlecono naukowcom przeprowadzenie odpowiednich badań. Prace prowadzone przez zespół prof. A. Martyniaka z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, trwały 2 lata i zostały zakończone w styczniu 2007 roku raportem końcowym „Ocena presji kormorana czarnego na ichtiofaunę Zbiornika Włocławskiego”.

Jak wynika z raportu, w 2005 roku liczebność kolonii oszacowano na 1.341 par lęgowych kormoranów, natomiast w 2006 roku na 1.408 par. Przeciętą liczebność kolonii w trakcie badań oszacowano na 5.773 ptaki. Ustalono, że w składzie pokarmu kormoranów występowało łącznie 21 gatunków ryb. Pod względem udziału wagowego dominowały w nim: okoń 35%, jazgarz 20,6%, płoć 11,6%. Spośród gatunków o dużym znaczeniu dla gospodarki rybacko-wędkarskiej, największy udział wagowy w diecie ptaków miały: lin 2,8% i sandacz 2,8%. Skład pokarmu kormoranów ulegał w trakcie sezonu istotnym zmianom i w poszczególnych miesiącach dominowały różne gatunki zjadanych ryb. Dane uzyskane na podstawie wyliczeń i bezpośrednich pomiarów ryb wyksztuszonych wskazywały, że większość ofiar kormoranów stanowiły ryby małe o długości ciała nie przekraczającej 20 cm. Przeciętną konsumpcję ryb w kolonii kormorana oszacowano średnio rocznie na 387,8 ton. W 2005 roku konsumpcja wyniosła 378,8 ton, natomiast w 2006 roku 396,8 ton. W sezonie kormorany zjadały 140 ton okonia, 80 ton jazgarza, 45 ton płoci, 20 ton lina i sandacza, 8 ton jazia, 5 ton szczupaka i 3 tony bolenia.

Porównanie wielkości połowów rybackich, wydajności naturalnej zbiornika i konsumpcji kormoranów wskazuje, że kormorany żerujące na Zbiorniku Włocławskim zjadają około 48,3 kg/ha ryb, co dwukrotnie przewyższa połowy rybackie na Zbiorniku Włocławskim. Biomasa ryb wyjedzonych przez kormorany jest w sumie równa oszacowanej ilości ryb odłowionych przez rybaków i wędkarzy, a nawet ją przewyższa. W porównaniu do wydajności naturalnej zbiornika wynoszącej ok. 250 kg/ha stanowi to około jednej piątej produkcji biologicznej, co stanowi bardzo znaczny ubytek ryb powodowany głównie przez kormorany.

W świetle uzyskanych wyników, oddziaływanie populacji kormorana na ekosystem Zbiornika Włocławskiego należy uznać za wielopłaszczyznowe. Za względnie pozytywne z punktu widzenia ekologicznego i gospodarczego należy uznać eliminowanie przez ptaki drobnych ryb karpiowatych i okoniowatych, jak: płoć, ukleja, krap i jazgarz. Gatunki te przyczyniają się bowiem do przyspieszenia tempa eutrofizacji, a ich usuwanie przy użyciu

metod rybackich jest trudne i wymaga ponoszenia wysokich nakładów.

Za zdecydowanie niekorzystne dla zbiornika należy uznać wyjadanie przez kormorany ryb drapieżnych głównie: sandacza ok. 10,7 ton i szczupaka 5,4 ton, w mniejszym zaś stopniu bolenia 3 tony. Ryby te jako gatunki ze szczytu piramidy troficznej stanowią naturalny regulator liczebności drobnych ryb zooplanktonożernych, które, jak wspomniano mogą przyczyniać się do pogorszenia stanu jakości wody w Zbiorniku Włocławskim. Dodatkowo ofiarami kormoranów padają przede wszystkim ryby młode w wieku 0+ i 1+, czyli takie, których efektywność zjadania przez kormorany jest największa.

Obecność na Zbiorniku Włocławskim tak dużej liczebnie kolonii kormoranów (w chwili obecnej jest to prawdopodobnie druga co do wielkości kolonia w Polsce), spowodowała konieczność wprowadzenia istotnych zmian w sposobie prowadzenia gospodarki rybackiej na tym akwenie. Zmiany poszły w kierunku zastąpienia asortymentów zarybieniowych narybku letniego narybkiem jesiennym oraz materiałem starszym, przy równoczesnej zmianie proporcji w zarybieniu sandaczem i szczupakiem. Zmniejszone zarybienie sandaczem powinno zostać wyrównane zwiększonym zarybieniem szczupakiem oraz zastępującym sandacza sumem. Działania rybackiego użytkownika zmierzają w kierunku zastąpienia młodszego materiału zarybieniowego (narybek letni) materiałem starszym (narybek jesienny, dwulatki, tarlaki), odznaczającymi się większymi rozmiarami wpuszczonych ryb, podlegających tym samym mniejszej presji kormorana czarnego. Tylko wówczas możliwe jest uzyskanie zakładanego efektu biologicznego i gospodarczego, którego osiągnięciu służą określone w operacie ilości materiału zarybieniowego poszczególnych gatunków.